

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 11155

VIAZOY DI FEYGELEKH HOBN
GELERNT HUMESH

Eliezer Steinbarg

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אליעזר שטיינבארג

וויאזוי די פייגעלעך
האָבן
געלערנט חומש

אַרויסגעגעבן פֿונעם ״דישן קולטור קרייז״ י. ל. פּרױז
יאָס — 1948

א גרוס צו די יידישע קינדער
פֿון דער גאַרער וועלט.

יידישער קולטור קרייז
"י. ל. פ ר י" - יאָט

אליעזר שטיינבארג

אַ וואָרט צו די גרויסע

מיר זענען דער לעצטער דור וואָס האָט נאָך פֿאַרכאַפט דאָס יידישע שטעטל. ווו באַשיצט און באַוואַכט פֿונעם רויטן שמחת תורה-עפּל און פֿונעם גראַגער. האָט זיך אויסגעשפּרייט דער יידישקייט-תּחום פֿונעם קינד. דאָרט האָט זיך דאָס יידישע קינד באַגעגנט און געלעבט מיט אַלע דורות יידן. די צייט איז כמעט אָפּגעשאַפֿן געוואָרן. יעדער יום טוב האָט זיך געהאַט זײַן אייגענעם ספעציפֿישן טעם. זײַנע ספעציפֿישע ניואַנס-געפֿילן. די אייגענע במשך פֿון דורות. דער גזר פֿון דער געשיכטע האָט אומפֿאַרמיידלעך פֿאַרמשפּט דאָס שטעטל. אויב דער דערוואַקסענער שעפט זײַן יידישקייט פֿון די קאַראַגע קלומעקעס פֿון דערינערונג. איז אָבער דער יידישקייט-תּחום פֿון אונדזער קינד געבליבן אינגאַנצן אומבאַשיצט; אויב דער שטח פֿון די דערוואַקסענע ווערט טאַג-טעגלעך איינגעשרומפענער. האָט בײַם היינטצײטיקן יידישן קינד. אַפֿילו גיט וואָס איינגעשרומפּן צו ווערן.

די מסוכנקייט פֿון דער לאַגע. אָט-די כלו כלו הקצינדיקייט זענען אַן אַנזאָג פֿון אַ קיץ. ביז עס וועט קומען דער „במקום“ מוזן מיר אָבער זאָרגן אַז דער „קיץ“ זאָל נאָך עמעצן געפֿינען. אויב די היימישע באַגלייטער פֿון דער יידישער קינדזייט — „חומש און רש״י“ זענען געבליבן. אינאיינעם מיט דער שמחת תורה-פֿאַן און מיט די אַלע סימבאָלן פֿון דער פֿאַרצײטיקער יידישקייט. אונטער די חורבות פֿונעם שטעטל. דאַרפֿן מיר געפֿינען אַנדערע אופֿנים. דאַרפֿן מיר אויסהאַקן גײַע וועגן כדי ווידערדעראַבערן אַ שטיקל פּלאַץ אין דער נשמה פֿונעם יידישן קינד. און ווײַל דאָס לעבן. דער ווונדערבאַרער בהיסח הדעת-אַרכיטעקט. האָט אױפֿגעהערט בויען פֿאַר אונדז. מוזן מיר אָנשטרענגען די כוחות צו וועקן בײַ אונדזערע קינדער די מאָנונג אויסצופֿולן דעם גרויסן בלוין וואָס דער חורבן פֿון דעם פֿאַרצײטיקן לעבנסשטייגער האָט געלאָזט. און לרוב מוז דאָס אָנהייבן מיט דער דערמאָנונג. ראשית-כל בײַ „די גרויסע“ אַז אַזאַ בלוין איז פֿאַראַן...

אַליעזר שטיינבאַרגס מעשהלע איז אַמבעסטן צוגעפּאַסט צו זײַן דער אַוואַנגאַרד פֿון דער יידישער ליטעראַטור אין דער נשמה פֿון דעם קלײַנעם יידי. וועט איר געלונגען צו פֿאַרנעמען די פּאַזיציע. מעגן מיר זיכער זײַן אַז

זי וועט זיך געפֿינען אין גאָר געטרייע און גוטע הענט. אליעזר שטיינ-
באָרג דאָס מיט זײַן גאַנצן וועזן געוואָרצלט אין דער פֿאַרצײטיקער ייִדישקײט.
מע שפּירט, הן פֿון זײַן טעמאַטיק, הן פֿון זײַן מעטאַפֿאָר און סימבאָליק, אַז
זײַן פען גרייכט טאַקע דעם דנאָ פֿונעם גרויסן טינטער; עס פֿילט זיך אַפֿילו
אין זײַן ווערטער-אויסלעג און אינעם בוי פֿון זײַן זאַץ די דורות־לאַנג אַקו-
מולירטע אָנשטרענגונג און לעבנס-פּאַטענץ.

דער האָריוואָנט פֿון אליעזר שטיינבאָרגס מעשה איז האַלב חלום, האַלב וואָר.
עס איז דער האָריוואָנט פֿונעם קינד, דער אוניווערו קעגן וועלכן די דערפֿאַרונג
איז נאָך ניט באַגאַנגען איר שינוי מעשה בראשית-צאַמונג און אויף וועלכן ס'איז
חל די אור-ייִדישע צוועקמעסיקייט, און דערפֿאַר איז זי דער ראויסטער שליח-
ציבור וועגן אַט-דער שווערער ווידערדער־אַבערונג...

אונדזער פֿראַנט איז אַ דאָפֿלטער: אויפֿהאַלטן און פֿאַרשטאַרקן די אי-צ-
טיקע פֿאַזיציעס, זוכן דעם אויסוועג, געפֿינען דעם ריכטיקן שטייגער וווּ דאָס
לעבן גופֿא זאָל טראָגן די ציגל פֿאַר דעם בנין.

אין דער צײַט טאַרן מיר אָבער ניט אָנווערן דאָס קינד, מיט אים פֿאַר-
לירן מיר דעם איין איינציקן משכון וועגן אַן אייגענער צוקונפֿט.

אליעזר פֿרענקעל

וויאזוי די פייגעלעך האָבן געלערנט חומש

א.

קראַ. קראַ. קראַ !

— ווער מאַכט אזוי ?

— די קראַ.

— און פֿאַרוואָס שרייט די קראַ : קראַ. קראַ ? דאָס ווייסטו ניט. קינד ?

נ. וועל איך דיר דערציילן. קראַ. קראַ איז אויף פֿויגל-לשון. [ווי קראַ. קראַ אויף לשון-קודש : ליינ. ליינ. הייסט דאָס.

— און פֿאַרוואָס שרייט די קראַ : ליינ. ליינ ?

— ווייל די קראַ איז דער רבי פֿון די פייגעלעך. שרייט דער רבי :

קראַ. קראַ. ליינ. פֿייגעלע. ליינ !

— און דערפֿאַר רופֿט מען די קראַ — ראַב. ווייל ראַב הייסט רבי ?

— יאַ. יאַ !

— און האָבן זען די פייגעלעך ביכעלעך ?

— אַוודאי. נאָך וואָס פֿאַר אַ ביכעלעך ! אַיעדער בויס. אַיעדעס ביי-

מעלע איז אַ ביכעלעך... אַ ביכעלע מיט בלעטעלעך...

— מיט גרינע בלעטעלעך ?

— אמת !

— און האָבן זען די בלעטעלעך אותיות ?

— אַוודאי. זאָלסטו טאַקע וויסן ! נעם אַ בלעטעלע. קינד. אַ גרין

בלעטעלע פֿון אַ ביימעלע און קוק זיך צו. וועסטו זען שטריכעלעך און פֿאַסע-קלעך. דינע פֿאַסעקלעך.

— טאַקע. טאַקע !

— נ. אָט ! זענען די שטריכעלעך ניט גלאַט אזוי שטריכעלעך און די

פֿאַסעקלעך ניט גלאַט אזוי פֿאַסעקלעך. פֿון יענע פֿאַסעקלעך און דריידעלעך.

וואָס דו טענטלסט צומאָל אזוי זיך מיט דער פֿען. ניין. נאָר אותיות איז דאָס

גאָר! אמתע אותיות! אמאָל האָבן מענטשן אויך אַזוינע אותיות געשריבן.
„פֿלעקער כתב“ פֿלעגן זיי די אותיות רופֿן.

— נו, האָבן זיי דעמאָלט אויך דאָס כתב פֿון די גרינע בלעטעלעך
געקענט ליינענען?

— ניין, קינד! דאָס כתב פֿון די גרינע ביימעלעך איז גאָר אַ באַזונ-
דער „פֿלעקער כתב“, מע זאָגט, ווער ס'איז גוט און פֿרום ווי אַ פֿייגעלע,
קומט אים ביינאָכט אַ מלאַכ' צו חלום, אַ פֿיצעלע מלאַכל, ווי אַ פֿייגעלע
די גרייס. „כרוב“ רופֿט מען עס, דאָס מלאַכל, און סע לערנט אים אויס
דאָס כתב פֿון די גרינע בלעטעלעך צו ליינענען.

— טאָקע?

— אַזוי זאָגט מען, און ווער סע קען די שריפֿט פֿון די גרינע בלעטע-
לעך ליינענען, אַסך סודות, און גוטע זאָכן ווייסט ער צו דערציילן, זאָכ
און סודות, וואָס נאָר די פֿייגעלעך ווייסן.

— נאָר די פֿייגעלעך?

— נאָר פֿייגעלעך! און אַפֿשר נאָך פֿיצעלעך קינדערלעך, וואָס זייגן
דער מאַמעס מילעך און לאָכן פֿונעם שלאָף...
און אַזאָ מענטש, וואָס די פֿייגלשריפֿט קען ער ליינענען, אַז ער שרייבט,
איז — כאָטש מיט אונדזערע אותיות שרייבט ער, קומט ביי אים אַלץ ווי
ביי די פֿייגעלעך אַרויס: קורצע שורה לעך, פֿאַסעקלעך און שטריכעלעך און
פינטעלעך...

— ביי מיר אין ביכעלע האָב איך טאָקע אַזוינע לידעלעך געזען.

— און איך אין אַן אַלט ספֿר'ל האָב אַזאָ מעשה לע געליינענט.

— וויל איך עס הערן?

— און אַז דו וועסט הערן, וועל איך דערציילן.

ב.

אַמאָל האָט דער ראָב, דער רבי פֿון די פֿייגעלעך אַ געשריי געטאָן:
„קראַ, קראַ!“ באלד האָבן זיך די פֿייגעלעך אַרום אים אויף די צווייגן פֿון אַן
אַקאַציעבוים אַרומגעזעצט און דער רבי האָט צו די פֿיצעלעך תלמידי מלעך
אַזוי געזאָגט: „איצט, מיניע פֿייגעלעך, וועלן מיר אָנהייבן חומש!“
„חומש, חומש, חומש!“ האָבן די פֿייגעלעך געשריגן, און פֿאַר פֿרייד
מיט די פֿליגעלעך געפֿאַטשט.

— איך וועל אייך דערציילן וויאָזוי די וועלט איז באַשאַפֿן געוואָרן,
וועט איר זיך דערקוויקן.

„קוויק, קוויק, קוויק, דערקוויק!“ האָבן אַלע פֿייגעלעך מיטאַמאָל גע-
קוויקעט.

און דער ראָב האָט דריי מאָל אַ פֿיק אין צווייג געטאָן, דעם זיסן אַקאַ-
ציעריח געשמעקט, און פֿאַמעלעך, געלאָסן אַזוי אָנגעהויבן:

— מיין זיידע, זכרונו לברכה, האָט מיר דערציילט, אַז ער האָט געהערט פֿון זיין עלטערזיידן, וואָס אַן אַלטער ביסיק האָט אים אַמאָל דערציילט.

דער אַלטער ביסיק איז אַמאָל אין אַ וואַלד בעבן טיך זיך דילקל געווען; דאָרטן וווּ דער פֿויגל חוֹל זיצט אויף אַ הויכן צעדערבוים און ציילט די שטערן. ווען ער וועט די שטערן איבערציילן, וועט ער וויסן וויפֿיל יאָר ער איז אַלט... — חוֹל? חוֹל? וואָס הייסט אַזוינס חוֹל?

— איך זאָג דאָך איך: דאָס איז אַזאַ פֿויגל וואָס לעבט אייביק; וואַקסט ער, וואַקסט, ביז ער וואַקסט צוריק, און אַז ער ווערט שוין גאָר קליין, גייט פֿון זיין נעסט אַ פֿיערל אַרויס און פֿאַרברענט אים אויף אַש. בלייבט פֿון אים אַ קליין אייעלע. פֿונעם אייעלע פֿיקט זיך אויס אַ נייער חוֹל; און אַזוי אָן אַ סוף און אָן אַן עק...

— פֿי, פֿי, פֿי! שרייען אויס די פֿייגעלעך, נו, נו, וואָס-זשע האָט ער דער חוֹל, דערציילט?

דער ראָב טוט ווידער דריי פֿיק אין צווייג, שמעקט דריי מאָל דעם גע-שמאַקן אַקאַציעריח און זאָגט: איר וויסט? די לבנה און דער פֿויגל חוֹל זענען שוועסטער-און-ברודער. די לבנה לעבט אויכעט אייביק, וואַקסט און וואַקסט, און אַז זי וואַקסט שוין גאָר אויס, וואַקסט זי פֿאַמעלעך צוריק, צוריק, און ווערט קלענער, קלענער, ביז אַ פֿיערל גייט פֿון איר נעסט אַרויס און פֿאַרברענט זי אויף אַש. אויס לבנה! נאָר ניין! אַן אייעלע איז געבליבן. פֿיקט זיך פֿונעם אייעלע ווידער אַ לבנה אויס, אַ יונגע, אַ שפּאַגלנייע לבנה! זענען זי די פֿייגעלעך מחדש, שפּרינגען און טאַנצן קעגן איר און זיי זינגען:

ציר, ציר, ציר, ציר! ציר, ציר, ציר!
נייע לבנה, קום צו מיר.
צוף, צוף, צוף, צוף! צוף, צוף, צוף!
כהאָב אין האַרץ אַ לידל טוף.
קוויר, קוויר, קוויר! קוויר, קוויר, קוויר!
כוועל דאָס לידל זינגען דיר.

כאַפּן אונטער אַלע פֿייגעלעך.

— און זי ווערט אויכעט פֿאַרברענט, כאַפּט אונטער דער ראָב.
— און ווידעראַמאָל: פֿיק, פֿיק, פֿיק! זינגט אַ פֿייגעלע טאַנצנדיק, ווידער אַ נייע לבנה פֿיקט זיך אויס!...

— ווי, פֿי, פֿי! ווי, פֿי, פֿי! וויפֿיל נייע לבנות האָט שוין די וועלט מחדש געווען! זינגט אַ פֿייגעלע.

— נייע, נייע און אַלץ די אייגענע אַלטע, זאָגט דער ראָב, אַט פֿאַר-ברענט, אַט ווידער צוריק.

— טשעריק, טשעריק, טשעריק! טשעריק, טשעריק! פלאַפּלען
אלע פֿייגעלעך פֿריילעך.

דער ראָב פֿארטראַכט זיך אַביסל און הייבט אָן ווייטער: „א שווייגער
איז ער, דער חוּל, אַ גרויסער שווייגער, ווייל אַלט איז ער ווי דער וואַלד,
און אַסך האָט ער זיך אָנגעהערט, און אַסך האָט ער זיך אָנגעזען, און אַלץ-
דינג ווייסט ער, און ווער סע ווייסט אַלצדינג — דער שווייגט, נאָר ווען די
פֿייגל זענען אַ נייע לַבנָה מחדש, איז אויפֿן חוּל — אַ גוטע שעה, דעמאָלט
נעמען זיך צו אים אלע פֿייגעלעך פֿונעם וואַלד צונויף, און בײַ דער שיין
פֿון דער יונגער לַבנָה שיינע מעשה לעך דערציילט ער זיי, איינמאָל — און
דער אַלטער ביסיק איז דערביי געווען — האָט ער אַזאַ מעשה לע דערציילט...
— ציפּ, ציפּ, שטיפּ זיך נישט! ברױג זיך פֿלוצים איין

פֿייגעלע אויפֿן אַנדערן, וואָס האָט זיך נענטער צוגעטוליעט.

— זײַ ניט ברױג, ברודערל, איך וויל אויכעט הערן...

— פֿי, פֿי, פֿע! שרייען אַנדערע, וואָס שלאָגט איר איבער?

— קריגט אייך ניט פֿייגעלעך! זאָגט דער ראָב ווייך, רוקט זיך צו!

נענטער! אָט אַזוי! גוט, גוט! נו הערט.

ג.

אַמאָל זענען מענטשן אויף אַ שיף איבערן גרויסן ים געפֿאַרן, פֿלוצים
האַבן זיי אַ פֿויגל דערזען, דער קאָפּ אין הימל, די פֿיס אין ים און דאָס
וואַסער ביז די קנעכל, האָבן זיי געוואַלט פֿון דער שיף שפּרינגען, באַדן זיך
פֿאַרגלוסט זיי; געמיינט, ניט טיף, קנעכלוואַסער, פֿלוצים האָבן זיי אַ בת-קול
דערהערט:

— היט אייך! מיט זיבן יאר צוריק האָט אַ האַלצהעקער דאָ האַלץ
געהאַקט, איז דאָס האַקאָיזן אין וואַסער אַראָפּ; פֿאַלט עט, פֿאַלט, און עדי-
היום ביז צום גרונט ניט דערגאַנגען.

— טיף, טיף, טיף! גאַפֿן די פֿייגעלעך, אַזוי טיף?

— אַזוי טיף! זאָגט דער ראָב.

— אַזוי טיף, און קוים ביז די קנעכל? ווונדערט זיך איינס.

— וואָס דער חידוש? ענפֿערט דער רבי, יענער פֿויגל איז בר-

יחנע געווען! בר-יחנע — געלויבט איז ער און געלויבט איז זיין נאָ-
מען — בר-יחנע, וואָס די טיפֿסטע טיפֿענישן מיט די קנעכל פֿון זיינע
פֿיס מעסט ער אויס.

— אזו דאָס האָט ער פֿון איוון: היט אייך! היט אייך! צו די מענטשן

געשריגן?

— ער! זאָגט דער ראָב, ער! געוואַרנט זיי, ניט געהייסן...

— טער-ר-ר!! קנאַקן אויס אלע פֿייגעלעך מיטאַמאָל, אַ גוטער איז ער

בר-יחנע, אַ גוטער-ר-ר!

און איין פייגעלע א לעבעדיקס, א פריילעכס, טאנצט אויף איין פיסעלע
אונטער, און זינגט זיך :

יויכ-יויכ-יוחנע
זיסער, גוטער !
היט מיין טאטן,
בענטש מיין מוטער !

— מ-ר-ר-ר ! כאפן זיי פייגעלעך ווידער אַמאָל אונטער, און דער
ראָב זאָגט :

— יא, א גוטער איז ער בר-יוחנע, און אויף גוטן האָט ער זיי
מענטשן געראַטן, נאָר

וואָס טויג דאָס זיסע ווייצעלע ?
ניטאָ ווער זאָל עס קלויבן !
וואָס טויג דאָס קלוגע עצהלע ?
ניטאָ ווער זאָל עס לויבן !

א גוטער איז ער בר-יוחנע, און אויף גוטן האָט ער זיי מענטשן גע-
ראָטן, האָבן זיי אָבער ניט געפֿאָלגט...

— ניט געפֿאָלגט ? פֿאַרוואָס ?

— ווייל פֿון די גרויסע שווימערס זענען זיי געווען, און וווּ אַ שווימער
איז ער אַ באַרימער, ווי די קאַטשקע.

האָבן זיי, די שווימערס זיך באַרימט :

— מירן זיך, זאָגן זיי, אין די טיפֿע טיפֿענישן אַראָפֿלאָזן, די האַק
אַרויסבאַקומען, און מיט איר זיך אין בר-יוחנע פֿאַרמעסטן ! וועל מיר זיך
אַ נאָמען אויף דער וועלט מאַכן !...

געזאָגט און אין ים אַרייַנגעשפרונגען, באַלד איז אַ גרויסער שטורעם-
ווינט געוואָרן, פֿון אלע עקן וועלט האָבן די פֿינצטערע אַדלערס אָנגעיאָגט און
זייערע פֿליגל, די גרויסע ווי די נאַכט, האָבן זיי איבערן הימל פֿאַרשפּרייט,
און די בלינדע אויגן פֿון די פֿינצטערע אַדלערס האָבן זיך געעפֿנט, און
סע האָט געבליצט און גערעגנט, און כוואַליעס ווי די בערג האָבן זיך בין צום
הימל געהויבן, און די שוף האָבן זיי אויף זייערע פֿלייצעס געטראָגן פֿערציק
טעג און פֿערציק נעכט.

נאָכדעם האָט בר-יוחנע — געלויבט איז ער — מיט זיינע פֿליגל אַ
לינדן פֿאָך געטון, האָט אַ שטיל ווינטעלע געבלאָזן, זענען די וואַסערן שטיל
געוואָרן און די שוף האָבן זיי אויף די בערג אַררט אויסגעשפיגן, אַלע די
שווימערס זענען דערטראָנקען געוואָרן, נאָר איינער פֿון זיי איז דער שוף
געבליבן — בר-יוחנעס ווונדער צו דערציילן.

די מעשה פֿון דער דערטרענקעניש האָבן די מענטשן אין זייערע היי-
ליקע ספֿרים פֿאַרשריבן ; ס'הייסט ביי זיי „מבול“.

— וויאזוי? וויאזוי? פֿרעגן די פֿייגעלעך.

— „מ ב ו ל !“ זאָגט דער ראָב, שווער פֿאַר אייך! איר וועט דאָס ניט

נאָכנאָגן.

— מי, בי, פֿי! פרוווט איינס.

— קי, קי, קי! צעלאַכט זיך אַ צווייטס.

— שאַ, שאַ, דו שקאָץ! שרייט אויף אים אָן דער ראָב שטרענג און גיט

אים אַ גרינגן פּיק אין קעפעלע, מענטשן טרענקען זיך און אים איז פֿריילעך!
לאַכט גאָר!

די פֿייגעלעך זענען אומעטיק געוואָרן.

און דער ראָב האָט געזאָגט: „און נאָך אַ מעשה האָט אין יענער נאָכט

דער זול איבערגעגעבן“...

— וויל מיר הערן! וויל מיר הערן! האָבן זיך די פֿייגעלעך אויפֿ-

געמונטערט.

און דער ראָב האָט דערציילט.

ד.

— אַמאָל האָבן זיך די מענטשן אַ הויכן טורעם געבויט, אַ טורעם

בין הימל; צו בר-יוחנע געוואָלט דערגרייכן; ליכטיקע פֿעדערן פֿון זיינע
פֿליגל געוואָלט אויסרייסן און פֿאַר געלד פֿאַרקויפֿן!

— געלד? געלד? פֿרעגן די פֿייגעלעך, וואָס הייסט געלד?

— ווער קען וויסן? ס'איז אַ סוד! מענטשן האָבן אַ טבע זייער

געלד צו באַהאַלטן... נאָר אַ קאַנאַריקל, וואָס איז ביי זיי אַ גאַנץ יאָר אין אַ

שטייגעלע געזעסן און דערנאָך אויף דער פֿריי זיך אויסגעריסן, האָט מיר דער-

ציילט, אַז ס'האָט אַליין געזען דאָרטן אין שטוב עפעס אַ שוואַרצע זאָך זיך

אַרומדרייען, אַ שוואַרצע זאָך מיט גרינע אייגעלעך און שאַרפֿע נעגעלעך, ביי-

נאָכט, ווען מ'פֿלעג דאָס פֿייער אויסלעשן, און אַלע אין שטוב האָבן זיך שלאָפֿן

געלייגט, דעמאָלט, אין דער פֿינצטערניש, פֿלעגן זיך ביי דער שוואַרצער

זאָך די גרינע אייגעלעך אָנצוינדן — אַ פּאָד! די גאַנצע וועלט צו פֿאַרברע-

נען! טויט אין אַלע ווינקלעך פֿאַרשפּרייט!... איך מיינ: אויב דאָס איז ניט

געווען קיין ווילדע קאַץ, איז דאָס אַ ווידאי געלד... יאָ, יאָ, געלד... איך

האָב דערצו אַ ראַי...!

— וואָס פֿאַר אַ ראַי? זענען די פֿייגעלעך נייגיריק צו וויסן.

— כ'האָב אַמאָל געשמועסט מיט אַ שלאַנג, וואָס האָט זיבן יאָר אין

אינדיען ביי אַ פֿאַקיר געלעבט. זי האָט ביי אים חכמה געלערנט, דער פֿאַקיר

פֿלעג איר מויל צו זיך אין מויל אַרײַננעמען, און מויל צו מויל איר טיפֿע

סודות אַנטפלעקט.

האָט מיר די שלאַנג אַזוי געזאָגט:

— אַז וועסט זעען אַ זאָך, וואָס ביי דער ליכטיקער שיין איז דאָס פֿינצ-

טער און ביי דער פֿינצטערער נאָכט איז דאָס ליכטיק, זאָלטו וויסן אַז דו

ועסט : אָדער אַ גליווערעמל, אָדער פֿאַרפֿוילט האַלץ. אָדער חכמה פֿון נאָ-
ראַנים, אָדער געלד...

— טיף, טיף, טיף! שוויפטשען די פֿייגעלעך, אַ טיף וואָרט.

— אַ ווידאָי! זאָגט דער ראַב, אַז איר וועט עלטער ווערן, וועט איר
דאָס ערשט רעכט פֿאַרשטיין...

— און נאָכוואָס טויג די מענטשן די דאָזיקע שוואַרצע זאָך מיט די
אייגעלעך, וואָס ברענען אין דער פֿינצטער? ווילן די פֿייגעלעך וויסן.

— דאָס, ליבע פֿייגעלעך, האָבן אונדז מענטשן ניט דערציילט; נאָר
וויסן ווייס איר, אַז מענטשן האָבן די דאָזיקע שוואַרצע זאָך זייער ליב. פֿאַר
געלד וועט אַ מענטש אַמאָל אַ פֿילן דאָס לעבן אַוועקגעבן!
— אַ פֿילן דאָס לעבן?

— יאָ! דאָס קאַנאַריקל, וואָס האָט זאָרטן ביי זיי אין שטוב אַ גאַנץ
יאָר געלעבט און דערנאָך זיך אויף דער פֿריי אַרויסגעריסן, האָט מיר דערציילט
אַז אַלע אין שטוב, פֿון קליין ביז גרויס, האָבן די שוואַרצע זאָך ליב געהאַט.
קליינבוואַרג פֿלעג זיך דערמיט שפּילן און טאַנצן; מיטן באַלעבאַס איז דאָס
אויף איין געלעגער געשלאָפֿן; די באַלעבאַסטע פֿלעג דאָס צום האַרץ טוליען.
כאָטש אַלע פֿלעג דאָס צעגראַבלען...

— משוגעים! פסקעט אַ פֿייגעלע.

— אבי מע זאָגט, אַז אַ מענטש איז קלוג! גיט צו אַ צווייטע.

— ע! זאָגט דער ראַב, קלוגער אַ קאַטשקע איז ער אַ ווידאָי...
נאָר מע כאַפט ניט איינס אין אנדערן; וועגן דער קאַטשקע וועל איך אייך
שפעטער דערציילן... וווּ-זשע האַלטן מיר?

— ביים טורעם.

— האָבן די מענטשן אַ הויכן טורעם געבויט, געבויט, געבויט, אַט-אַט-
דעם הימל דערגרייכט, פֿלוצים — קאַר, קאַר, קראַך!

בר-יוחנע האָט אין זיי דאָס מינדסטע איי פֿון זיין נעסט געוואָרפֿן.
איז דער גאַנצער טורעם איינגעפֿאַלן, דער טורעם איז איינגעפֿאַלן און אַסך.
אַסך שטעט זענען אונטער אים חרוב געוואָרן, אַזויפֿיל שטעט, וויפֿיל אויף
אַ בוים מיט פֿייגעלעך — פֿליגעלעך און אייגעלעך, פֿיסעלעך און נעגעלעך!
— פֿי, פֿי, פֿי! שרייען די פֿייגעלעך.

— ווייסט איר שוין ווער בר-יוחנע איז? זאָגט דער ראַב, איצט
מינע פֿייגעלעך, ליפטערט זיך דורך די פֿליגעלעך און קומט צוריק וועל איך
אייך דערציילן וויאָזוי בר-יוחנע האָט די וועלט באַשאַפֿן.

— טשער, טשער, טשער-ר-ר! זענען זיך די פֿייגעלעך מיט אַ געזאַנג
צעפֿלויגן.

קעגן אַ האַלבער שעה האָבן די פֿייגעלעך אויפֿן פֿרייען פֿעלד געשטיפֿט.
אין דער בלאַזער לופֿט ריידעלעך געמאַכט, אין „איגל-ביגל“ און אין „פיק-

צוריק" זיך געשפילט, און לעבעדיק און פריילעך און פארסאפעט צום ראב אויפן
בוים צוריקגעקומען, שטיל, געהארכנאם זיך אויסגעזעצט, אין דער ראב האָט
ווידער אָנגעהויבן.

ה.

און אָנגעהויבן האָט דער ראב מיט א ש א ל ה :
— קינדערלעך ! פֿונואַנען קומט א פֿייגעלע אַרויס ?

— פֿון אַן אייעלע !

— און דאָס אייעלע פֿונואַנען ?

— פֿון א פֿייגעלע !

— און דאָס פֿייגעלע ?

— פֿון אַן אייעלע !

— אַן אייעלע פֿון א פֿייגעלע, א פֿייגעלע פֿון אַן אייעלע, זאָגט דער
ראב, אָבער וואָס פֿריער ? צום אַלעם ערשטן וואָס ? צום אַלעם ערשטן דאָס
אייעלע ! און דאָס אייעלע פֿון וואָס ? דאָס אייעלע פֿון די פֿינצטערע בערג...
אַמאָל, אַמאָל, נאָך פֿאַרן ערשטן אייעלע, זענען פֿינצטערע בערג געווען ;
פֿינצטערע, פֿאַרשאַפֿענע בערג און גאַרניט מער ! און איבער די פֿינצטערע
בערג האָט בר - יוחנע אַרומגעשוועבט, ווי אַן אַדלער זיין געסט באַוואַכט,
איבער זיינע פֿייגעלעך ציטערט ער, אזוי האָט בר - יוחנע — געלויבט איז
ער — איבער זיינע בערג געציטערט, געפֿלאַטערט.

מיטאַמאָל איז אויף די קעפּ פֿון די בערג א ליכטיקייט געפֿאַלן !

אין בר - יוחנעס אויגן האָט זיך אַ פֿייערל אָנגעצונדן און דאָס פֿייער
פֿון בר - יוחנעס אויגן האָט די שפיצן פֿון די פֿאַרשאַפֿענע בערג באַלויכטן.
האָבן זיך די בערג פֿון שלאָף אויפֿגעכאַפט.

האָט בר - יוחנע אַ זאָג געטון : „זאָלן זיך פֿאַרזאַמלען אַלע פֿינצטערע
בערג אויף איין אָרט, און איין גרויס איי זאָל פֿון זיי ווערן !“
און ס'איז אזוי געוואָרן.

אַלע פֿינצטערע בערג האָבן זיך אויף איין אָרט פֿאַרזאַמלט, און איין איי
איז פֿון זיי געוואָרן :

דאָס ערשטע אייעלע !!!

האָט בר - יוחנע — געלויבט איז זיין נאָמען — דאָס איי מיט זיין
שנאָבל צעשפאַלטן, איז אין אים געווען אַ ווייסל, איין גרויס געלעכל מיט אַ
בלוטסטראַפּן און אַ סך אַ סך קליינע געלעכלעך.

פֿון דער אייבערשטער העלפֿט ווייסל האָט ער דעם הימל באַשאַפֿן, פֿון
דער אונטערשטער — דעם ים, פֿונעם גרויסן געלעכל — די גילדענע זון, פֿון
די קליינע געלעכלעך — די לבנה מיט די שטערן, פֿון דער האַרטער שאַלעכץ —
די ערד מיט אַלע אירע באַשעפֿענישן און פֿונעם בלוטסטראַפּן — דעם מענטשן.
דערנאָך האָט בר - יוחנע אַ קוק געטון און דערזעען : איין פֿינצטערער
באַרג איז געבליבן !

ווען בר-יוחנע האָט באַפֿוילן: „אַלע פֿינצטערע בערג, זאַמלט אייך צונויף!“ האָט ער גיט געהערט; ער האָט פֿאַרשלאָפֿן...

איז בר-יוחנע אויף אים ביין געוואָרן און געזאָגט:
— פֿינצטערער באַרג! ווייל אויף דיין אָרט ביסטו שטיין געבליבן, ווען אַלע דינע ברידער האָבן זיך צום גרויסן שאַפֿן פֿאַראייניקט, דערפֿאַר גע ונד זאָלסטו זיין! אומוואַנדערן פֿון אָרט צו אָרט זאָלסטו, און קיין רו זיך קיינמאָל גיט געפֿינען!

באַלד דערויף האָט בר-יוחנע אַ פֿאָך געטון מיט זיינע פֿליגל, זענען גרויסע ווינטן געוואָרן, האָבן די ווינטן דעם באַרג אַ כאַפּ געטון און אים אויף שטיקער צעריסן, זענען פֿון די פֿינצטערע שטיקער, אַזלערס געוואָרן, פֿינצטערע אַדלערס וואָס וואַנדערן אייביק!

האָבן די פֿינצטערע אַדלערס געוויינט פֿאַר בר-יוחנע און געזאָגט:
— גרויס איז אונדזער זינד, גיט צו פֿאַרטראַגן! צום גרויסן שאַפֿן האָבן מיר זיך גיט פֿאַראייניקט פֿאַראומערט און פֿאַרפֿינצטערט זענען מיר געבליבן; קיין רו וועל מיר זיך גיט געפֿינען, און אייביק וועל מיר וויינען! האָט בר-יוחנע רחמנות באַקומען און געזאָגט: „דערפֿאַר וועלן אייערע טרערן אויף דער ערד פֿאַלן און זי דערפֿרישן און באַפֿרוכפֿערן, און גייע שאַפֿונגען פֿון איר שויס אַרויסברענגען“.

איז אזוי געוואָרן.
אז די פֿינצטערע אַדלערס וויינען פֿאַר גרויס חרטה און בענקשאַפֿט נאָך שאַפֿונג, פֿאַלן זייערע טרערן אויף דער ערד, שלינגט די ערד די טרערן, וואַסן פֿון איר שויס גייע שאַפֿונגען אַרויס: תּוֹאוֹת, בייער, גראַזן, רויזן, בלומען.

בענטשט די ערד די אַדלערס.
ענטפֿערן די אַדלערס אויף אַ קוֹל: „אַמֶן!“
— דאָס איז דער דונער? פֿרעגן די פֿייגעלעך.
— יאָ, זאָגט דער ראָב, דאָס איז דער דונער.
— און וואָס-זשע איז דער בליץ? פֿרעגן ווידער די פֿייגעלעך.
— דער בליץ, דאָס איז דאָס ערשטע ליכט וואָס האָט זיך צום ערשטן אין בר-יוחנעס אויגן אָנגעצונדן, דאָס ליכטיקייט וואָס האָט די שפיצן פֿון די בערג באַלויכטן ווען בר-יוחנע — געלויבט איז ער — האָט גאָרוואָס פֿאַרטראַכט די וועלט צו באַשאַפֿן.

— ווי-זשע קומט דאָס ליכטיקייט צו די פֿינצטערע אַדלערס?
— בר-יוחנע מיט זיין גרויס רחמנות האָט דעם בליץ די פֿינצטערע אַדלערס געשענקט, כדי זי וועלט זאָל זיך פֿאַר די פֿינצטערע אַדלערס גיט שרעקן...

אז די פֿינצטערע אַדלערס וועלן אָנפֿאַנגן אין זייערע פֿליגל, די גרויסע ווי די נאָכט, איבער דער וועלט וועלן זיי פֿאַרשפּרייטן, און די קוואַלן פֿון די

בלינדע אויגן וועלן זיך עפֿענען. און טרערן. טייכן טרערן. וועלן די אָדלערס
איבער דער וועלט גיסן. ווייל זיי האָבן די רגע פֿון גרויסן שאַפֿן פֿאַרשלאָפֿן.
וועט פֿלוצים פֿון זייערע אויגן דאָס ליכט פֿון שאַפֿונג אַרויסבליצן; אַ סימן.
אַז פֿון דעם פֿינצטערניש און פֿון די טרערן וועט שאַפֿונג און ברכה קומען.
אַ ניי לעבן שפּראַצן...

— און קוקו האָט מורא פֿאַרן בליץ! זאָגט איין פֿייגעלע אַנווייזנדיק
מיטן פֿליגעלע אופֿן חבר'ל.

— קו! קו! קו! קוק אים אָן! אַ חכם! זאָגט דער קוקו פֿאַר-
שעמט. למאי האָסטו מורא פֿאַרן דונער. למאי?

— איך... איך... איך וועל שוין קיינמאָל ניט מורא האָבן פֿאַרן דונער...
— און איך וועל שוין קיינמאָל ניט מורא האָבן ניט פֿאַרן דונער און
ניט פֿאַרן בליץ! פֿאַרזיכערט דער קוקו.

— מיר אַלע! מיר אַלע! שרייען די פֿייגעלעך פֿריילעך. מיר אַלע וועלן
ניט מורא האָבן! זאָל דונערן! זאָל בליצן! זאָל אַ לעבן קומען! זאָל אַ ניי
לעבן שפּראַצן! צוויי! צוויי! צוויי!
און זיי קושן. די פֿייגעלעך. מיט די פֿיסקעלעך אין גרינעם „ביכעלע“
און זיי פֿליעסקען מיט די פֿליגעלעך און זיי זינגען:

אויף. אויף. אויפֿן בוים. אויף גרינעם.
אויף. אויף צווייגעלע. אויף דינעם.
אויף. אויף. אויפֿן סאַמע שפיץ
טאַנצט אַ שטערן אויף אַ בליץ...
לאַמיר זינגען! צוויי! צוויי! צוויי!
צוויי! צוויי! צוויי!

און דער ראָב האָט צעלאָזט די פֿייגעלעך אַהיים בין מאָרגן אינדערפֿרי.